

پیشرفت زنان ایرانی در شاخص‌های توسعه

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و همچنین گذر دوران هشت ساله دفاع مقدس حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی مشهود است.

جام جم آنلاین: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و همچنین گذر دوران هشت ساله دفاع مقدس حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی مشهود است. حضور نماینده‌های زن در مجلس، شوراهای شهر و همچنین در پست‌های مدیریتی و سطوح عالی مانند مشاور رئیس‌جمهور و همچنین نقش وزارت نشانگر این امر است. عضویت ریاست شورای فرهنگی - اجتماعی زنان در شورای عالی انقلاب فرهنگی از دیگر دستاوردهای چند سال اخیر زنان است.

پیروزی انقلاب اسلامی و حاکمیت نظام دینی، نقطه عطفی در تاریخ ایران، تشیع و جهان محسوب می‌شود.

انقلاب اسلامی با داعیه ارائه پیامی نو در عرصه‌های متفاوت حیات بشری و به خصوص عرصه فرهنگی، حرکت خود را آغاز کرد.

دستاوردها و کامیابی‌های نظام اسلامی در حوزه‌های گوناگون اقتصادی، سیاسی و فرهنگی به خصوص بهبود کیفی سطح زندگی زنان بر کسی پوشیده نیست. در ادامه بخشی از پیشرفت زنان در شاخص‌های توسعه بعد از انقلاب اسلامی ارائه می‌شود.

وضعیت آموزش زنان در جمهوری اسلامی

مساله آموزش در جمهوری اسلامی ایران با ریشه‌کن کردن بی‌سوادی و پیام حضرت امام خمینی مبنی بر آن که «لازم است تمام بیسوادان، برای یادگیری و تمام خواهان و برادران باسواد برای یاد دادن، بپا خیزند؛ آغاز گشت و با رشد بسیار بالای جمعیت دانشجویان دختر در تمام مقاطع تحصیلی در حال ادامه است.

سوادآموزی

در راستای ارتقای سواد زنان می‌توان به آمار مربوط به سرشماری سال 1385 در جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد، توزیع نسبی زنان باسواد نسبت به جمعیت زنان بالای شش سال، 80.34 درصد برآورد شده است که این رقم نسبت به سه دهه گذشته 44.86 درصد افزایش داشته است.

توزیع نسبی زنان با سواد نسبت به کل باسوادان کشور در سال 1385، 46/68 درصد برآورد شده است که این رقم طی 3 دهه گذشته 10.34 درصد افزایش داشته است. (پایگاه رسمی مرکز امور زنان و خانواده سایت ریاست جمهوری، 1387/4/30) و به همین دلیل، مرکز فرهنگی سازمان ملل (یونسکو) طی دهه اخیر، چندین بار ایران را به عنوان یکی از موفق‌ترین کشورهای جهان در مبارزه با بی‌سوادی معرفی کرده است.

در جمهوری اسلامی ایران علاوه بر آموزش رسمی افراد واجب‌التعلیم، برای ریشه‌کن کردن بی‌سوادی در شهرها و بویژه در روستاها، سوادآموزی در دو مرحله صورت می‌گیرد؛ مرحله اول شامل آموزش اساسی خواندن و نوشتن و حساب کردن است و مرحله دوم آموزش حرفه‌ای و شغلی که به آن «سوادآموزی تابعی» گفته می‌شود. در سوادآموزی تابعی، سواد از طریق آموزش مهارت‌های مورد نیاز ساکنان مناطق مختلف به مردم آموخته می‌شود.

این امر توسط نهادهای به نام نهضت سوادآموزی در سطح کل کشور اجرا می‌شود. براساس آمار منتشرشده از سوی نهضت سوادآموزی، تعداد سوادآموزان زن در سال 1385، 1149524 نفر بوده است که این رقم نسبت به سال 1375، 26.53 درصد و نسبت به سال 1365، 58.75 درصد افزایش داشته است.

توزیع نسبی سوادآموزان زن نسبت به کل سوادآموزان در سال 1385، 85.65 درصد برآورد شده است که این رقم نسبت به دو دهه گذشته 18.81 درصد افزایش داشته است. (پایگاه رسمی مرکز امور زنان و خانواده سایت ریاست جمهوری، 1387/4/30)

آموزش متوسطه و عالی

براساس مفاد قانون اساسی ایران، دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت (اعم از زن و مرد) تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد. همچنین رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه در تمامی زمینه‌ها ضروری شناخته شده است و برای تحقق این امر تلاش‌های زیادی می‌شود.

طبق آمار، وضعیت آموزش متوسطه و عالی در کشور بسیار ارتقا یافته است. به عنوان مثال تعداد دانشجویان در سال 1355 حدود 35 درصد تخمین زده شده بود که هم‌اکنون حدود 95 درصد است و میزان دختران پذیرفته شده در دانشگاه‌ها در همان سال حدود 30 درصد کل دانشجویان بود که هم‌اکنون به بیش از دو برابر رسیده است.

این درحالی است که در رشته‌های گروه پزشکی و گروه هنر، بیش از 70 درصد دانشجویان دختر هستند. (مدیریت دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، 1387، ص 7)

همچنین به لحاظ روند رشد اعضای هیات علمی دانشگاه‌های دولتی وابسته به وزارت علوم شاهد روند صعودی در رشد اعضای هیات علمی زن در دانشگاه‌های دولتی بوده‌ایم. به طوری که از تعداد 1887 نفر در سال 1378 به 5608 نفر در سال 1384 رسیده است و سه برابر رشد داشته است. (مروری بر کارنامه 30 ساله نظام جمهوری اسلامی)

در عرصه آموزش پزشکی نیز طبق جدیدترین آمار (سال 1388) خانم‌ها حدود 30 درصد از اعضای هیات علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی و سازمان‌های وابسته را تشکیل می‌دهند که در مقایسه با آمار سال‌های قبل بسیار چشمگیر است.

مشارکت سیاسی - اجتماعی زنان

انقلاب اسلامی، زمینه مساعدی را برای مشارکت سیاسی - اجتماعی زنان فراهم کرده است و این مشارکت در تمام مراحل انقلاب اسلامی ایران اعم از مبارزات انقلابی قبل از سال 57، حضور در فعالیت‌های مرتبط با جنگ تحمیلی و همچنین حضور سیاسی و اجتماعی در فعالیت‌های جمهوری اسلامی ایران بعد از جنگ تحمیلی جریان داشته است.

حضور موثر زنان در جریان پیروزی انقلاب اسلامی و همچنین حضور گسترده ایشان در راهپیمایی‌ها و اعتصابات موید همین امر است. مبارزات انقلابی در زنان تا آن حد جدی گرفته می‌شده است که زنان در بند بسیاری، در زندان‌های مخوف ساواک و همچنین شهدای زن مربوط به آن دوران وجود دارند.

همچنین حضور فعال زنان در جنگ تحمیلی و عرصه نبرد حق و باطل نیز نشانگر آن است که زنان در شرایط حساس کشور که نیاز به حضور اجتماعی اقشار مختلف است از پای‌ننشسته و در عرصه‌های مختلف کشور حاضر بوده‌اند و همچنین شرایط برای حضور ایشان نیز فراهم بوده است.

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و همچنین گذر دوران هشت ساله دفاع مقدس حضور زنان در عرصه اجتماعی و سیاسی نیز مشهود است. حضور نماینده‌های زن در مجلس، شوراهای شهر و همچنین در پست‌های مدیریتی و سطوح عالی مانند مشاور رئیس‌جمهور و همچنین نقش وزارت نشانگر این امر است.

البته به نظر می‌رسد با توجه به تعداد کل نمایندگان مجلس و همچنین شوراهای شهر حضور زنان باید بیش از آن که در حال حاضر وجود دارد در نقش‌آفرینی‌های سیاسی و اجتماعی در صحن مجلس و همچنین دیگر سطوح تصمیم‌گیری‌ها و سیاستگذاری‌ها متصور باشد. به بررسی آماری مشارکت زنان در این عرصه خواهیم پرداخت.

مدیران زن و کارکنان رده بالای سازمانی در سال 1370، 1533 نفر بودند که در سال 1375 به 41420 نفر رسیده است و نسبت سهم زنان شاغل در گروه مدیران عالی رتبه به کل زنان شاغل در بخش عمومی 9.4 درصد است که به نظر می‌رسد ارتقای این امر مطلوب‌تر باشد. نتایج تحقیقات طی سال‌های 75 تا 80 نشان می‌دهد که درصد تعداد مدیران زن دارای رشد سالانه 32.10 درصد بوده است.

در دوره دوم انتخابات شوراهای اسلامی شهر تهران تعداد منتخبان زن با رشد دو برابری همراه بوده است. حضور نمایندگان زن در مجلس شورای اسلامی نیز در دوره‌های پنجم، ششم و هفتم با رشد سه برابری نسبت به دوره‌های قبل همراه بوده است. (مروری بر کارنامه 30 ساله نظام جمهوری اسلامی)

عضویت ریاست شورای فرهنگی - اجتماعی زنان در شورای عالی انقلاب فرهنگی از دیگر دستاوردهای چند سال اخیر زنان است.

همچنین رییس سازمان محیط‌زیست کشور، عضو شورای عالی حفاظت محیط‌زیست و وزیر بهداشت از این دسته‌اند و نیز شوراهای اسلامی کار از جمله شوراهایی هستند که زنان در 5 سال اخیر به سطح مدیریت آن راه یافته و چند زن در کانون عالی این شوراها حضور دارند.

ارتقای شاخص‌های سلامت جسمی و روانی در جمهوری اسلامی

سلامت جامعه زنان به عنوان نیمی از جمعیت و مشارکت آنان در تأمین، حفظ و ارتقای سلامت خانواده و جامعه، دارای اهمیت ویژه‌ای است. به بررسی رشد و ارتقای شاخص‌های سلامت جسمی در نظام جمهوری اسلامی ایران می‌پردازیم.

طی سال‌های اخیر از طرف سازمان بهداشت جهانی از ایران به عنوان موفق‌ترین کشور در جهان در کاهش نرخ مرگ و میر کودکان تقدیر شده‌است و این امر به دلیل گسترش بهداشت در سطح کشور و کم شدن بیش از 4 برابری مرگ و میر کودکان است.

بدیهی است سلامتی کودکان و کاهش مرگ و میر با سلامت مادر ارتباط مستقیم دارد و در نتیجه سلامت، تولد و میزان باروری به شکل طولی نشانگر بالا بودن بهداشت در زنان جامعه است.

میزان مرگ و میر زنان باردار همیشه به عنوان یکی از شاخص‌های اصلی پیشرفت کشورها در نظر گرفته می‌شود. اهمیت این شاخص به حدی است که کاهش آن، به عنوان یکی از هشت هدف اصلی سند پیشرفت هزاره سازمان ملل اعلام شده‌است. این رقم باید تا سال 2015 به 18-22 در صدهزار تولد زنده برسد.

میزان مرگ مادران به علت عوارض بارداری و زایمان، از سال 1353 تاکنون از کاهش قابل توجهی برخوردار بوده است. این میزان از 237 مورد در هر صدهزار تولد زنده در سال 1353 به حدود 20 مورد در صدهزار تولد زنده در سال 1390 (بر اساس آمار 6 ماهه نخست سال) رسیده است.

شاخص دیگری که می‌توان مورد بررسی قرار داد شاخص امید زندگی است. امید زندگی سالم مفیدترین شاخص منفردی است که میانگین سطح سلامت جمعیت را نشان می‌دهد.

امید زندگی سالم در هر سن به معنی امید ریاضی (میانگین یا متوسط) سال‌های باقیمانده از عمر در آن سن است که با سلامت کامل و بدون ناتوانی سپری خواهند شد. شاخص امید به زندگی در ایران در سال‌های مختلف و همواره در زنان بیشتر از مردان بوده‌است.

درصد امید زندگی در سال‌های 1355 تا 1385 برای مردان و زنان 32.5 درصد رشد داشته‌است. در سال 1385 امید زندگی مردان برابر 69.77 سال و امید زندگی زنان برابر 74.51 سال بوده‌است که نشانگر اختلافی معادل 4.74 میان امید زندگی زنان و مردان است. (دفتر امور زنان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آذرماه 1390)

ریحانه ذوالفقاری